

HET VERHAAL VAN HOE DE ZOON VAN EEN EENVOUDIG PREDIKANT HET BRACHT TOT MEERVOUDIG MILJONAIR

De man van 100 miljoen

of van je familie moet je het hebben!

Willem Albert Scholten

(1819-1892):

avonturier, autodidact, ondernemer, doorzetter, geweldenaar.

De grondslag van zijn puissante rijkdom kwam uit minder dan niks. Uit geleend geld. Van zijn **SCHOON-PAPA. Die wel wat zag in de ambities van het kersverse aangetrouwde familielid. En zich door hem ook 'Vader' liet noemen.**

Fabrikant wilde hij worden! Dát wist hij al voor z'n twintigste. Geboren in Loenen op de Veluwe ondernam de energieke Willem al op jeugdige leeftijd verschillende buitenlandse studiereizen, om zich in het metier te bekwamen. Vol van geestdrift maar onbemiddeld, vond hij voor het stichten 'ener fabriek' gehoor bij een bloedverwant, OOM Kleiboer in Tonden, een gehucht nabij Zutphen. De biograaf van Willem Albert Scholten –Anthony Winkler Prins– schrijft: 'Een welverend landbouwer, die ongemeen met zijn NEEF was ingenomen en op diens bekwaamheid en standvastigheid een onbepaald vertrouwen stelde'. OOM Kleiboer stond aan Willem zijn beste woonvertrek af, waarmee de eerste 'fabriek' van het latere Scholtenimperium een feit was. Tevreden maar nooit voldaan, bleef Willem dromen van 'zijn

Groningen — Grote Markt tijdens de Weekmarkt

DIT MERK

UW WAARBORG

Bron:
Documentatiecentrum
Veenkoloniaal Museum

Foto's:
Collectie Veenkoloniaal Museum

Tekst: Fred Ootjers

Veenkoloniaal Museum
Winkler Prinsstraat 5
9641 AD Veendam

di-vr: 11-17 uur
za-zo: 13-17 uur

www.veenkoloniaalmuseum.nl

e-mail:
veenkol@veenkoloniaalmuseum.nl

W. A. SCHOLTEN
 STÄRKE-UND SYRUP-FABRIKEN. AKTIENGESELLSCHAFT.

Adresse für Telegramme:
 SCHOLTEN BRANDENBURGHAVEL
 Fernsprecher N° 1.

REICHSBANK GIRO CONTO.
 Postscheck-Conto:
 BERLIN N° 4153.

FABRIKEN IN:
 BRANDENBURG A. H.
 U. LANDSBERG A. W.

Bahnstation für Waggonladungen:
 BRANDENBURG-ALTSTADT.

Brandenburg a. H.

latere Scholtenimperium een feit was. Teverden maar nooit voldaan, bleef Willem dromen van 'zijn ideaal, het doel van al zijn streven, eigenaar te wezen van eene fabriek en in die hoedanigheid te woekeren met zijne verworvene kundigheden, met zijn tijd, met zijne kracht'. In Warnsveld, eveneens vlakbij Zutphen, kreeg die droom gestalte. In 1839 betrok Willem, toen negentien jaar oud, zijn eerste eigen fabriek. Met steun van drie achtereenvolgende NEVEN en 'een jongen', legde hij zich met voortvarendheid toe op het fabriceren van aardappelzetmeel. Een alles verwoestende brand in 1841, maakte aan het prille fabrikantendom voorlopig een einde.

Maar Willem, nooit uit het veld geslagen, zocht zijn heil hogerop. Naar 'het noorden des lands'. Naar de bron. Naar de aardappel. En naar schoon water. Nodig voor het productieproces van aardappelzetmeel.

Hij zocht en hij vond. In Foxhol bij Hoogezand. Winkler Prins schrijft: 'Maar hoe gunstig de vooruitzichten in menig opzicht zich ook vertoonden, de bekrompene geldelijke omstandigheden van den jeugdigen ondernemer wierpen daarop een donkere schaduw'. Maar ook hierin bleek Willem vindingrijk te zijn: 'Hij kende de welwillendheid van zijn STIEFVADER en de onbegrensde liefde van zijn MOEDER. In de tweede plaats zou er wellicht gelegenheid bestaan, om een geldschietende deelgenoot in zijne zaak te krijgen, en in de derde plaats eindelijk zou het kunnen zijn, dat hij zich redde door een huwelijk, waarbij natuurlijk het geld niet de hoofdzaak mocht wezen, maar als bijkomende omstandigheid hem uitstekend zou te pas komen'.

En weer worstelde Willem zijn wil tot werkelijkheid. Zijn OUDERS sprongen bij, een geldschietter werd gevonden zonder dat deze deelgenoot werd ('Scholten wilde alleen strijden, maar ook zelf de vruchten oogsten van zijne zegepraal') en in 1847 trouwde hij Klazien Sluis, dochter van de rijke graanhandelaar Sluis uit Groningen. Dit huwelijk leverde hem niet alleen 'eene ruime beschikking over geld' op, maar ook -dankzij het boekhoudkundig talent van de ECHTGENOTE (en de hulp van alweer een NEEF)- bleven 'de uitgaven voor een boekhouder bespaard'.

Vanaf dit moment -het huwelijk- namen de zaken van Willem een torenhoge vlucht. De fabriek in Foxhol werd na zijn huwelijk 'reeds aanmerkelijk uitgebreid' en in de daarop volgende jaren stichtte Scholten in totaal maar liefst 24 fabrieken: 14 in Nederland en 10 in het buitenland. In 1862 verhuisde hij van Foxhol naar de stad Groningen en liet zich aan de Grote Markt een kapitaal pand bouwen, het 'Scholtenshoes'.

Bij zijn dood in 1892 was Willem Albert eigenaar van een groot aantal fabrieken, van een vorstelijk buitengoed, grootgrondbezitter in de Groningse en Drentse Veenkoloniën en grootaandeelhouder van de Nederlandsch Amerikaanse Stoomvaart Maatschappij (de latere Holland Amerika Lijn). Hij was één van de rijkste mannen van Nederland: omgerekend bedroeg zijn nalatenschap zo'n 100 miljoen gulden.

Uit een startkapitaal met een eigen vermogen van precies f 0,00, wat geleend geld, maar bovenal dankzij een voordelig 'sponsorhuwelijk', was een imperium gegroeid dat zijn weerga in de moderne Nederlandse industrie niet kende. Willem was trots op wat hij had bereikt.

Naschrift: Willem Albert liet zijn imperium na aan zijn ZOON Jan Evert, die het familiebedrijf nog verder uitbreidde. Na diens dood ging het geleidelijk bergafwaarts met het eens zo machtige Scholtenconcern. Het fuseerde in 1965 met grootafnemer Honig. In 1978 raakte Koninklijke Scholten Honig aan de rand van de afgrond. Alle aardappelzetmeelactiviteiten werden overgenomen door de AVEBE. Met die overname kwam een definitief einde aan het Scholtenconcern.

Scholten in het Veenkoloniaal Museum:

- tot en met 14 mei 2000; 'Van Groningen tot Oekraïne. Handel en wandel van W.A. Scholten'. Wisselexpositie over de buitenlandse expansie van Willem Albert Scholten
- in de vaste tentoonstelling: de Scholtenkamer (authentiek gereconstrueerde directiekamer van W.A. Scholten) / de Aardappelzetmeelzolder (het verhaal van 'het witte goud' met daarin opgenomen -na 14 mei 2000- facetten van de wisselexpositie 'Van Groningen tot Oekraïne')